

Тукіна С.В.,
*студентка групи ЮЗ 932 ВНО
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:
Карпенко Р. В.,
*кандидат юридичних наук, викладач
кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

ПОНЯТТЯ «ПРАВА ЛЮДИНИ» ТА «ПРАВО НА ЖИТТЯ»: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ

Права людини - невід'ємний елемент людської особистості і людського буття, основне право людини — це право на життя, закріплено ст. 3 Загальної декларації прав людини, кожна людина має право на життя, на свободу і на 2 особисту недоторканність [1; ст.3] також статтею 27 Конституції України, кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави — захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань» [2, ст.27]. Це положення Конституції відповідає і нормам міжнародного права: Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод у ст. 2 закріплює право кожної особи на життя [3, ст.2]. Право на життя становить основу всіх прав людини, тому дослідження саме цього права є дуже важливим та найголовнішим питанням для кожної людини.

Ще з давніх часів правам людини приділяли багато уваги. Були сформовані різноманітні школи та напрями їх вивчення. Різні вчені, філософи намагалися дати своє визначення правам людини взагалі та кожному праву зокрема. Беззаперечно, фундаментальним правом, яке зумовлене єством людини, що не може змінити жодне суспільство, є право людини на життя. Актуальність дослідження не викликає сумнівів. Адже на протязі тривалого часу суспільство з того чи іншого приводу звертається до проблеми права на життя. Законодавче закріплення права на життя в переважній більшості країн світу не розв'язало багатьох проблемних питань. Зокрема, й досі точаться суперечки навколо проблем евтаназії, смертної кари, самогубства, абортів. Ці проблемні питання характерні як для країн із розвинутою демократією, так і для країн із демократією, що розвивається. Право на життя — надзвичайно широке і багатопланове поняття, яке включає в себе різні аспекти. Воно стосується різних пи-

тань, як збереження життя, визначення його меж, право розпоряджатися своїм життям, яке реалізується через можливість піддати себе ризику або евтаназії, та інші аспекти [4, с. 47-48]. У сучасному розумінні право на життя — це особисте немайнове природне право кожної людини на власне життя, яке виникає при народженні. Природне право на життя будь-якої людини здійснюється на свій розсуд, однак активне життя може відбуватися лише між народженням і смертю шляхом реалізації своїх прав та обов'язків. Абсолютне особисте право на життя містить в собі майбутнє право на відтворення і безкінечне продовження життя нащадків [5, с. 102-103]. Якщо говорити про механізм реалізації права на життя, то він має двоякий характер: з одного боку, він включає сукупність прямо не заборонених законом діянь людини з реалізації даного права, а з іншого — це діяльність відповідних державних органів та їх посадових осіб, яка суворо регламентована нормами права і покликана забезпечити людині та громадянину належні умови для реалізації зазначеного права. Тобто механізм реалізації права на життя - це певний процес, що створює необхідні умови для здійснення цього права.

На жаль, динаміка зменшення населення в Україні у 2019 році зберігається, смертність значно перевищує народжуваність. Спеціалісти зазначають, що такий високий рівень смертності пов'язаний з екологічною ситуацією в країні, зокрема – із забрудненим повітрям, інша розповсюджена причина смертності в Україні – ДТП, невтішною є і статистика смертності від самогубств. [6, стр.64]. Україна завжди належала до країн з високим рівнем суїцидів. Проте з 2000 року з'явилася тенденція до зниження, а ось в останні 2–3 роки кількість суїцидів зростає. Психологи та науковці підраховали, що Україна посідає перше місце серед європейських держав за кількістю самогубств – на 100 тисяч осіб у нас припадає 22 самогубства. Смерть від суїциду займає 3-є місце в Україні після природної смерті і смерті від зовнішніх причин. Найвищий рівень 4 смертності в результаті суїцидів зафіксований у промислових регіонах Східної України – Донецьку і Луганську. [6, стр.64]. Психологи і соціологи заявляють, що офіційна статистика самогубств значно відрізняється від реальних цифр, її дані занижені у 2–4 рази. Адже статистика ґрунтується тільки на явних випадках, а ще є випадки суїциду, які ніким не фіксуються. Таких випадків, а також невдалих спроб самогубства у 7–10 разів більше. [6, стр.64]. Українці вже більше 4 років живуть у складних обставинах – воєнні дії, інфляція, безробіття, мізерні пенсії, відсутність медичної допомоги викликають у людей депресію і штовхають на самогубство. Також через відсутність повноцінного контролю з боку держави за якістю харчових продуктів, та їх ціноутворенням, в Україні набагато зросла кількість отруєнь і харчовими продуктами, і неякісним алкоголем. Позитивні обов'язки щодо захисту державою права на життя передбачають і регламентацію надання медичної допомоги. В Україні завжди існувала проблема із забезпеченням вразливих верств населення необхідними ліками, які неможливо придбати у вільному доступі. У зв'язку з низьким рівнем життя

українців, невідповідності соціальних та пенсійних виплат реальному прожитковому мінімуму громадян, постає необхідність встановлення додаткових державних гарантій щодо пільгового та безоплатного забезпечення лікарськими засобами окремих соціально незахищених верств населення. Для вирішення ситуації із забезпечення ліками 18 травня 2016 року до Верховної Ради України направлено проект Закону «Про безоплатне та пільгове забезпечення лікарськими засобами окремих категорій населення» (№4687), який на цей час досі перебуває на розгляді у Комітеті з питань охорони здоров'я. Прийняття цього закону дасть змогу безоплатно або з 50% знижкою отримувати ліки за рецептами у державних або комунальних аптеках особливо вразливим групам населення. На даний час пільгові категорії громадян вимушені користуватися тільки нормами Постанови “Про впорядкування безоплатного та пільгового відпустку лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань” в редакції від 01.01.2019 року де визначено Перелік “груп населення, у разі амбулаторного лікування яких лікарські засоби за рецептами лікарів відпускаються безоплатно або на пільгових умовах”.

Використані джерела:

1. Загальна декларація прав людини: [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_015.
2. Конституція України: [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254к/96-вр>.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/995_004.
4. Гладун З.: Право людини на життя і проблеми його юридичного забезпечення в Україні / Гладун // Український часопис прав людини. 1995 р. №1, стр. 47-54.
5. Мацегорін О.І. Цивільно-правова природа права на життя / О.І. Мацегорін // Часопис Київського університету права. 2008 р. №1, стр. 101-106
6. Річко О. О., юристконсульт Харківської правозахисної групи, Доповідь правозахисних організацій / За ред.: А. П. Бущенко, О. А. Мартиненка / Українська Гельсінська спілка з прав людини. — Київ КВІЦ 2017р., стр. 64-72.